

SPOMIN SLOVENIJE

SLOVENSKA NACIONALNA LISTA – UNESCO SPOMIN SVETA

Unescov program Spomin sveta (Memory of the World) je program, namenjen pisni in dokumentarni dediščini, ki jo hranijo v kulturnih in drugih ustanovah. Sestavlja ga več registrov: mednarodni, ki je najbolj poznan, saj vsebuje vpise najpomembnejših pisnih dokumentov človeštva, regionalni, če v neki regiji obstaja, in nacionalni register dokumentarne dediščine, ki smo ga v Sloveniji poimenovali Nacionalna lista Spomin sveta. Slovenski Odbor za Spomin sveta je v skladu s pristojnostmi in kriteriji programa MoW v letu 2022 izbral prvih deset enot dokumentarne dediščine, za katere meni, da predstavljajo pomemben del slovenske kulture in zgodovine, ker vsaka na svoj način dokumentirajo določeno dogajanje naše preteklosti. V prihodnjih letih bodo na Nacionalno listo vpisane nove serije izbranih enot, tradicionalne pisne dediščine ter avdiovizualnih zapisov (fotografij, kart, filmov ipd.), ki dokumentirajo dogajanje v slovenskem prostoru. Ob tem želimo opozoriti, da je program Spomin sveta prvenstveno namenjen seznanjanju in osveščanju javnosti o pisnih in drugih dokumentarnih bogastvih, ki jih hranimo na slovenskih tleh. Pri odločanju za Nacionalno listo pa ni pomemben samo nacionalni vidik, ampak tudi razmislek o tem, kaj nas je ustvarilo kot narod in kaj tvori našo nacionalno identiteto. Poudariti je treba, da s kandidaturami za Nacionalno listo lahko poleg kulturnih in drugih javnih ustanov sodelujejo tudi zasebne ustanove ter posamezniki (ali lastniki zasebne dediščine), mednarodna združenja ter neprofitne in druge organizacije, če imajo v lasti ali hranijo pomembno dokumentarno dediščino za slovensko zgodovino.

mag. Natalija Glažar,
predsednica Nacionalnega odbora UNESCO Spomin sveta

MEMORY OF SPOMIN THE WORLD SVETA

SERIJA LISTIN GROFOV CELJSKIH, 1262–1456

ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE

Celjski grofje so bili najpomembnejša srednjeveška rodbina z izvorom na prostoru današnje Slovenije. Njihov vzpon sega v začetek 14. stoletja, ko je stara žovneška rodbinska posest postala deželno knežji fevd, Žovneški pa štajerski deželno knežji vazali. Povezovanje s Habsburžani in ostalimi rodbinami je bilo zanje daljnosežno zelo koristno. Leta 1322 so dedovali za sorodniki, grofi Vovbrškimi; med drugim so dobili polovico Celja. 16. aprila 1341 je rimsko-nemški cesar Ludvik IV. Bavarski naznanil, da je na prošnjo Friderika Žovneškega in s soglasjem avstrijskih vojvod povzdignil Friderika in njegove dediče v grofe Celjske. Serija listin grofov Celjskih v Arhivu RS obsega 738 originalov iz obdobja 1262–1456 in je največja sklenjena skupina celjskih listin, ki jih hranijo še v več

kot sedemdesetih arhivih Evrope: v Avstriji, Nemčiji, Italiji, Vatikanu, Romuniji, na Češkem, Slovaškem, Hrvaškem in Madžarskem. Listine Celjskih grofov so bile na podlagi pariške mirovne pogodbe (1919), arhivske konvencije med Republiko Avstrijo in Kraljevino Srbom, Hrvatov in Slovencev (1923) ter arhivskega protokola med Republiko Avstrijo in Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo (1958) šele v osemdesetih letih 20. stoletja v treh predajah vrnjene iz dunajskega Hišnega, dvornega in državnega arhiva (HHStA). V seriji so med drugim vse najpomembnejše celjske listine: podelitev grofovskega naslova (1341), pokneženje (1436), več listin o sklenitvi miru in dedni pogodbi s Habsburžani leta 1443 in drugo.

1. Rimsko-nemški cesar Ludvik IV. Bavarski naznanja, da je na prošnjo Friderika Žovneškega in s soglasjem stricev, avstrijskih vojvod, povzdignil Friderika in njegove dediče v grofe Celjske. Obenem določa meje nove grofije, ki temelji na gospodstvu Lemberg pri Šmarju, odslej pa velja za grofijo Celje. 1341, april 16., München; orig. perg., nemščina, sig.: SI AS 1063/4065. Foto: Matej Kristovič.

2. Cesar Karel IV. Luksemburški povzdigne svobodna Hermana I. in Viljema Žovneška v državna grofa Celjska. 1372, september 30., Brno; orig. perg., nemščina, sig.: SI AS 1063/4291.

3. Cesar Sigismund Luksemburški povzdigne grofa Friderika II. in sina Ulrika II. grofa Celjska v državna kneza Rimsko-nemškega cesarstva ter jima podeli v fevd grofije Celje, Ortenburg in Strmec (Sternberg). 1436, november 30., Praga; orig. perg., nemščina, sig.: SI AS 1063/4478.

4. Pečat grofa Ulrika II. Celjskega z zadolžnice, ki jo je 1. novembra 1429 izdal očetu grofu Frideriku II. Celjskemu (sig. SI AS 1063/4463). V sredini pečatnega polja stoji na kupu vej divja žena z razpuščenimi lasmi in razkritimi prsmi, okrog ledij ima ovito draperijo, ki jo pridržuje z levico, v kateri drži tudi pokončen tristrani kvadrirani celjski grb; v desnici drži šlem z grofovsko krono in žovneškim šlemnim okrasom; na šlem je pritrjeno šlemno ogrinjalo, ki je pravzaprav listni ornament; v pečatnem polju ob divji ženi je tudi zaenkrat še nerazumljiv napis. (Opis pečata: Katja Žvanut, Pečati grofov Celjskih. Ljubljana, 2001, str. 74–75.)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE